

Frafald og fastholdelsesanalyser

PROGRAM 3: DEN EKSPERIMENTERENDE ORGANISATION KVALITET, ANALYSE OG EVALUERING PÅ NYE MÅDER

Baggrund og udfordring

Erhvervs- og erhvervsakademiuddannelserne har i forbindelse med kvalitets- og udviklingsarbejde, med fokus på fastholdelse af elever og studerende iværksat forskellige tiltag, der skal mindske frafaldet blandt elever og studerende. Indsatserne har blandt andet handlet om at etablere studiegrupper, tilbyde mentorordninger eller lave særlig grundforløbspakker, alle med det formål at understøtte fastholdelsen af elever og studerende.

Uddannelsesinstitutionernes viden om frafald er primært baseret på kvantitative data eksempelvis frafalds- fastholdelsestal, samt evalueringer af elevers og studerendes trivsel på uddannelserne. Disse data har ikke i tilstrækkelig grad kunne belyse forklaringer på, hvorfor nogle elever og studerende stopper et påbegyndt uddannelsesforløb.

Uddannelseslaboratoriet og dets partnerinstitutioner og har ønsket at gå bagom tal og statistik og udfordre den gængse frafaldsdata gennem anvendelse af antropologisk metode og analyse. På den baggrund har Uddannelseslaboratoriet i samarbejde med SOSU C, TEC og KEA gennemført tre antropologiske undersøgelser på de nævnte uddannelse med fokus på frafald og fastholdelse.

Formål

Undersøgelsesernes formål er, gennem indsamling af kvalitative data fra undervisningen, at generere viden om, hvilke forhold elever og studerende erfarer som betydningsfulde for deres engagement og mod på at gennemføre et uddannelsesforløb. Intentionen er, at denne viden har et handlingsanvisende potentiale, der kan ledes og handles på.

Hypotese

Hypotesen er, at viden om elevers og studerendes erfaringer fra mødet med uddannelserne kan skabe ny viden – en viden der kan anvendes i udvikling, forbedring og sikring af kvalitet i undervisningen med fokus på at øge antallet af elever og studerende der gennemfører et påbegyndt uddannelsesforløb.

Datagrundlag

Der er indsamlet data fra 9 uddannelser, hvoraf de 6 er erhvervsuddannelser og de øvrige 3 erhvervsakademiuddannelser. Der er foretaget 12 ugers feltstudie, i form af deltagerobservation i undervisningen på 6 uddannelser. Sammenlagt er der foretaget 42 individuelle interview med elever og studerende, tre fokusgruppeinterview med 14 undervisere samt to individuelle interview med lærere. 39 af de 47 interview er transskriberet. Dertil er der foretaget en telefonisk spørgeskemaundersøgelse med 146 tidligere elever, der alle er stoppet på et uddannelsesforløb på en erhvervsskole. Endelig består datamaterialet af feltnoter skrevet i, under og efter feltstudie på uddannelserne samt af uformelle samtaler med undervisere, lærere, vejledere, ledere samt andre medarbejdere ved de tre uddannelsesinstitutioner.

Tendenser, fund og mønstre

I det følgende, vil undersøgelsens hovedkonklusioner blive præsenteret:

Det, at lære at lære

Fælles for elever og studerende på tværs af uddannelserne er, at det første halve år på uddannelsesforløbet opleves som særligt udfordrende. Elever og studerende erfarer, at det tager at finde ud af, hvordan de skal agere som elev eller studerende i den nye kontekst. Udfordringerne består blandt andet i at forstå, hvad uddannelsen går ud på, hvad der

kræves, og hvordan de kan tilegne sig viden og færdigheder på den bedst mulige måde. Elever og studerende er således udfordret på det *at lære*. Elever og studerende oplever i høj grad at det er *produktet*, det der skal afleveres til underviseren, frem for selve *læringsprocessen* der står i centrum.

Fravær - en måde at håndtere udfordringer på

Faglige udfordringer og usikkerhed på egne evner og kompetencer er en væsentlig begrundelse for ikke at møde op til undervisningen. En del elever og studerende ved ikke, hvordan de skal tilegne sig de færdigheder og viden som uddannelsen kræver af dem. Endvidere er de ofte tilbageholdende med at fortælle, hvad de oplever som udfordrende. For nogle af disse elever og studerende bliver fravær fra undervisningen en måde at håndtere de udfordringer de møder undervejs i forløbet.

Fokus i klasserummet

Analyserne peger på, at lærere og undervisere på tværs af uddannelserne, udfordres af elever og studerendes kritiske forholden sig til, hvorvidt undervisningen betragtes som meningsfuld. Elever og studerendes oplevelser af, hvorvidt undervisningen er relevant og meningsfuld, baseres ofte på deres vurderinger af nytten og værdien af det, de præsenteres for. Eksempelvis om det præsenterede skal anvendes i forbindelse med en aflevering, eller om det betragtes som relevant i et fremtidigt job.

Lærere og undervisere udfordres af elever og studerende vedvarende vurderinger af meningsfuldhed og har således svært ved at fastholde elever og studerendes fokus i undervisningen.

Social og fagligt fællesskab

Elever og studerende oplever, at det at blive del af et fagligt og socialt fællesskab har stor betydning for deres engagement og mod på at møde op til undervisningen. Omvendt har enkelte elever og studerende svært ved at navigere i fællesskabets sociale og faglige spil, hvilket kan betyde at nogle ikke møder op til undervisningen.

Begyndelse af praktikforløb – et kritisk tidspunkt

Analysen viser, at overgangen fra skole til praktik opleves som problematisk for en stor del af eleverne på erhvervsuddannelserne. Nogle elever føler sig både fagligt og personligt udfordret i praktikken og har ofte svært ved at navigere i den nye kontekst. Eleverne

efterspørger mere vejledning og faglige guidance, blandt andet i forhold til deres rolle og opgaver i praktikken.

Praksis for fastholdelse

Undersøgelserne viser også, at fastholdelse ikke tænkes ind som en fast del af den pædagogiske og didaktiske praksis på uddannelserne. På uddannelserne eksisterer ingen fast praksis for, hvordan elever og studerende understøttes i forbindelse med de udfordringer, de møder, når de påbegynder en uddannelse. Der er ligeledes heller ingen fast procedure for, hvem der har ansvar for at tale med elever og studerende, der oplever problemer på uddannelsesforløbet.

Foreløbig anvendelse af undersøgelsesresultater

- På SOSU C er elevernes begrundelser for hvorfor de er stoppet på uddannelsesforløb, anvendt i *Handlingsplan for øget gennemførelse* samt til udarbejdelse af profiler på elever, der afbryder et uddannelsesforløb.
- På TEC er der igangsat puljeeksperimenter vedrørende praksisnær undervisning.
- På KEA er de foreløbige resultater fra undersøgelsen anvendt i forbindelse med feedback til underviser og ledere, herunder dialog om udfordringer i forbindelse med fastholdelse af studerende.

Generelle anbefalinger

- Øget fokus på elever og studerendes trivsel og faglige udfordringer tidligt i uddannelsesforløbet.
- Fokus på øget vejledning og støtte til elevernes praktikpladssøgning (EUD).
- Øget fokus på samarbejde på tværs af fag og teams herunder udvikling af nye undervisningsformer og teamsamarbejde.

- Udarbejdelse af strategi og procedurer for fastholdelse af elever og studerende.
Fastholdelse af elever og studerende som en integreret del af den pædagogiske og didaktiske praksis.

Produkter

De tre undersøgelser præsenteres i fire rapporter.

Rapporterne kan downloades på
Uddannelseslaboratoriets hjemmeside:

<http://uddannelseslaboratoriet.dk/i-laboratoriet/materialer/>